

Intervju med Gustav av Erica Wall

Gustav: Lite historik över gården Öxbo... den förvärvades av min fader 1921 på våren och vi flyttade dit den 6:e oktober 1921. Jag var liten då, bara några månader gammal, och har sedan dess bott på gården. Vid Televerket så hade jag bostadsmöjlighet i Göteborg också. Min fader bedrev ju, ja det var dåliga tider så det var fattigdom och besvärlighet. Så kom ju någonting som hette Krüger-kraschen i början på 30-talet och det gjorde ju inte saken bättre, men det var dåliga tider hela tiden. För mindre jordbrukare och sådana gårdar, det gällde ju att få levebröd för dagen bara. I och med att det var lite skog till gården så hade man ju alla fall elebrand alltså ved för dagen så man kan hålla värmen på vintern. Sedan började min far att bygga växthus och hade lite drivbänkar och odlade tomater och hankade sig fram på så vis. Det var i mitten på 30-talet som det började bli bättre. Min syster fick arbete i Göteborg 1935 och sedan började jag vid Televerket (som på den tiden hette Kungliga Telegrafverket) 1936. Jag arbetade där dagligen men åkte ju hem på kvällar, när jag hade dagtjänst. Hade jag sen tjänstgöring på kvällarna så hade jag en lägenhet som jag och min syster bodde tillsammans i inne i stan. På det viset gick det och så kom kriget, och då var jag i den åldern att jag fick mönstra och rycka in. Jag låg inne och på min inkallelse från militären så stod det att jag skulle göra värnplikt i 180 dagar. Men det blev det i inte utan istället med beredskap 440 dagar, och jag muckade i augusti 1945 först. Jag låg inne i olika omgångar visserligen och sedan efter kriget så blev det ju som många trodde en mycket dålig marknad med depression och arbetslöshet men det stämde inte för det gick precis åt andra hållet istället. Det blev mycket att göra och det saknades arbetskraft och det importerades folk från utlandet, både polacker och italienare och alla möjliga till industrierna i Sverige. Och sedan fram på , ja runt 1947 då började min far bli dålig och det var egentligen tidigare som jag tog över gården, 1945 på grund av att han hade

så stora skulder på den så den skulle gå i konkurs, men då skrevs gården över på mig istället. Och sedan har jag betalat alla skulderna. Och sedan har jag förbättrat, jag har byggt en väg ner till sjön och 1959 då kom det elektricitet och det var på sin tid det största luftspann som dragits över insjö. Det var vintern runt 59, den första elektriska lampan som lyste där det var pingstafton 1959. Och sedan har jag då rustat upp gården över lag och lagt ner ett enormt arbete, jag har arbetat praktiskt taget både dag och natt och har byggt till vad det beträffar hus, så finns det ju väsentligt mycket mer än vad det fanns då. När min far flyttade dit så bestod gården utav bara två, alltså en mannhusbyggnad, en lillstuga och en lagård, liten lagård som sedermera byggts ut. Det var hela gården. Idag är det förutom dem husen är det en mannhusbyggnad, två växthus, pumphus, snickarverkstad och magasin, verkstadshus, virkeshus och såg- och maskinutrymmen. Jag har i två omgångar förstorat gården, en gång 1971 köpte jag till ett skogsområde väster om gården och så sent som 98 till ett område som ligger norr om gården så jag har strand rätt i Öxsjön, ungefär en tredjedel utav hela sjön och stranden hör till gården. Och sedan finns det ju väldigt mycket att säga om vilket slit och släp det har varit för att få vatten och grejer dit. Jag har åkt med båt över sjön med allting och sedan kört upp. Det är enorma arbetsprestationer som är gjorda under en tidsepok på 50 år ungefär. Det var väl lite om själv gården...

Erica: Hur många syskon var ni?

Gustav: Sedan vad det beträffar familjen så var det mor och far och min syster och så jag då. Men på 20-talet var de mycket vanligt att det kom, utarmerades fosterbarn. Det kom en pojk först 1926, min syster började skolan 1925 och vi gick i en skola som hette Blomsholm och den låg en halv mil hemifrån och man gick och hade ficklampa på morgonen i handen då. När man kom hem på kvällen var det mörkt också. Vintertid var det bäst om det var snö, för då var det ju snölyse. Men höstarna var det mörkt och svart, och

ficklampa på den tiden var ju ett önsketänkande för det var inte ofta det fanns pengar till batterier. Men vi gick där i skolan och 1927 kom det en annan liten grabb som kom hem på ett litet egendomligt sätt måste jag säga för att hans mor var hemma och skulle hjälpa mor och far för pappa hade folk som jobbade i skogen då så det var många vid matbordet och då behövde mor hjälp. Och denna kvinna skulle sedan åka och söka ett arbete, och frågade om pojken fick stanna och han var så rar den lille grabben han hade just fyllt ett år då och hon åkte och kom aldrig tillbaka. Så grabben fick växa upp med oss som syskon, och dessa båda pojkar lever idag. Min syster gick ju bort, ja min far blev sjuk 1947 och var sjuk ända till 49, då dog han. Och sedan stod jag ju mamma bi hela tiden, och sedan träffade jag Inga-Maj och vi höll ihop hela tiden och hon var mycket uppe på gården så vi drev den vidare hon och jag. För mor blev ju äldre och vi sluta med korna. Sista kon sålde jag 1963 och sedan har vi inte haft några djur förutom hönor bara, men det var kort tid efter också. Jag tror inte jag har haft sedan 65 har jag inte haft några djur, annat än en hund förstås, och katt.

Erica: Vad gjorde ni i skolan?

Gustav: Ja vi gick vanlig folkskola på den tiden, man fick lära sig räkna och skriva. Man hade ju inga språk på den tiden, men när man hade gått ut sex år så fanns det något som hette fortsättningskurser och det gick man två år sexveckorskurser efterföljande år, och så gick man och läste för prästen också. 1934 var det väl, då komfirmerades jag i maj månad, min syster var två år äldre än mig så hon komfirmerades tidigare. Denne äldste pojken som var hemma han var ju jämnårig med min syster så han komfirmerades samtidigt. Bertil, den lille pojken, var ju betydligt yngre, ja han som bara kom att stanna hemma. Skolan var så kallad B-skola där man togs in ungar då varannat år. Så ena året var det första-klass, tredje-klass och femte-klass. Nästa år så togs inga ungar in men då gick ju de här ungarna andra klass och fjärde klass och sjätteklass.

Och så slutade sjätteklassarna och då på hösten så började man med nya försteklassare. Och dp hade ju dem som gått i andra klass gått upp i tredje klass, och på så sätt gick det hela tiden så länge den varade. Men den lades ner någon gång i slutet på 30-talet. Bertil började ju 1934 när jag slutade men han gick de två sista åren i Lerum så skolan lades ner omkring 1937.

Erica: Hur stor var skolan?

Gustav: Ja det var en liten skola, det var sittplats för 16. Det var bänkplatser, två bänkar i varje och det var åtta stycken så det var plats för 16 personer. Fast vi var aldrig så många, egentligen var vi sju-åtta ungar. Jag tror aldrig vi ens en gång var tio. Ja, språk det var ju inte att tala om, det fick man ett hum om på de här sexveckorskurserna som gick i två omgångar. Det var så att det var en annan skola som låg närmare Lerum som då hade ett längre jullov kan man säga för dem som alltså normalt gick där så att vi hade då möjlighet att vara där i sex veckor de två påföljande åren. Och där var ju lite granna så kallad högre skolgång, man pratade i alla fall om engelska och på den tiden så var det ju tyskan som var ett världsomspännande språk då. Men någon ordentlig språkutbildning fick vi aldrig utan det var väl i stort sett en information bara.

Erica: Vad hade nu för olika slags ämnen i skolan?

Gustav: Ja, ämnena som man sa plus och minus, det var matematik, det var geografi och historia och naturlära och kristendoms-kunskap. Det var väl de ämnena vi hade. Och så idrott förstås, det var väl det bästa, det var man ju alltid bäst i. Vi som hade långa vägar till skolan blev duktigast i idrott. Vi blev helt automatiskt vältränade. Och vi det enda nöje vi hade det var att vi kunde leka brännboll, på en liten plan och sedan så när vintern kom så var det ju väldigt bra för skolan låg egentligen vid en stor sjö som hette Härsjön, och den var över en halv mil lång. Så det var ju stora ytor att åka skridskor på då. Men skridskor på den tiden det var inga fina skridskokängor. Mina första skridskor

dem var så mycket förstora så jag nådde jag inte ens fram till den främre delen på skridskon som skosulan skulle vila på. Pengar till remmar det fanns ju inte så då band man ihop ett snöre och så satte man en pinne och knöt så gott man kunde. På så sätt fick man spänne så skridskon satt fast. Det är nästan svårt att förklara, det är en så revolutionerande förändring så dem som växer upp idag kan inte göra sig den ringaste föreställning om hur det var på den tiden. På 30-talet speciellt då, var det bra om man kunde få ett par brödsvisor med lite margarin på och lite mjölk i en vichyvattenflaska. Det var vad man hade med sig till rasten i skolan.

Erica: Vad lekte man för lekar?

Gustav: Vi lekte ju bara sådana där tafatt och brännboll och boevink var de nått som hette. Det var en som stod och så sprang vi andra och gömde oss och så skulle han då leta och såg han då en så sprang han och panta den då på husväggen, och då var det den som blev först pantad som fick stå nästa gång. Och då skulle man stå kvar och inte se var de sprang och gömde sig och så skulle man räkna till hundra, så lång tid hade vi då på oss att springa och gömma oss. Det kallades för boevink men det var inte mycket lekar, vi hade ju för all del idrott men det var aldrig sådana grejer som orientering eller nått sånt. Sen hade vi svamplockning på hösten och det var ju roligt. Då fick man ju reda på lite grann om kantareller och karl-johan och så fick vi lära oss att se skillnad på svampar. Någon övrig idrott hade vi ju inte, men det var ju så att de första fyra, nej fem åren var det, för det var först sista året som kommunen byggde ett hus åt lärarinnan. Annars så var det så att det var ett hus som bestod utav två rum och kök. Och köket som fröken hade, det var samtidigt omklädningsrum, och så hade hon ett rum som hon bodde i och så ett stort rum som då var skolsal, och det var en stor herrans kamin som man eldade i för att hålla värmen. Men något elektriskt ljus existerade ju inte så det var så att vi hade ju fotogenlampa framme, fröken hade en fotogenlampa och så hade vi då en lampa med skärm som drevs med

fotogen och som hängde mitt i salen. Så när det var riktigt mörkt på höstarna, vi börja skolan åtta, men då var det för mörkt för att räkna och skriva och sådär så då fick vi ha högläsning de första timmarna tills det blev så pass ljust så vi kunde se att skriva och räkna. Det var så på den tiden. - Du får fråga mer.

Erica: Hade ni med er mat eller nått sånt till skolan för ni fick ju ingen lunch?

Gustav: Nej, vi hade som jag sade ett par brödsvisor med lite margarin på och så lite mjölk i en vischyvattenflaska. På den tiden så hade vi inte kapsyl utan det var en smäckkork, en stor sak i porslin.

Slut.